

Just For Beginners!

Carole Kropscot
Leawood, Kansas

Đây là bài thứ năm và sáu trong loạt bài ngắn về nhiếp ảnh, với mục đích hướng dẫn các bạn mới bước chân vào lãnh vực nhiếp ảnh nghệ thuật, và được đăng trong nguyệt san PSA (Photographic Society of America), số tháng 12/06 và 01/07.

ĐỊNH NGHĨA KHẨU ĐỘ (APERTURE)

Khẩu độ có nghĩa là “độ mở rộng”: độ mở rộng bên trong ống kính cho ánh sáng đi vào máy ảnh. Giới nhiếp ảnh gọi đây là khẩu độ, có thể điều chỉnh được ở đa số các loại máy ảnh.

Khẩu độ được đo bằng f/stop, thông thường là f/22, f/16, f/11, f/8, f/5.6, f/4 và f/2.8, cũng có khi được viết với gạch ngang, như f-22, và khi nói thì chỉ cần nói f22.

Khẩu độ được viết như một phân số, với tử số là một chữ thay vì một số (ở trên). Điều này dễ gây nhầm lẫn, vì khẩu độ với một mẫu số to (số ở dưới), như f/22, có vẻ to nhưng thực sự lại “nhỏ”. Vì vậy khi dùng một khẩu độ nhỏ thì f-stop lại có mẫu số to.

“Đóng nhỏ” ống kính nghĩa là dùng một f/stop chỉ cho ít ánh sáng vào ống kính, như f/22, được gọi là một f/stop “nhỏ”. Khi “mở to” hoặc “chụp rộng” để ánh sáng lọt vào nhiều hơn thì phải dùng một f/stop được gọi là “to” như f/2.8.

Khẩu độ kết hợp với tốc độ màn trập và ISO để có một độ sáng phù hợp lý tưởng. Có thể thay đổi sự kết hợp ba thông số này để chụp những bức ảnh có cùng độ sáng và tối. Muốn có một độ sáng định trước, người chụp ảnh có thể mở khẩu độ to hơn và máy ảnh sẽ tự động chọn tốc độ màn trập nhanh hơn để không thay đổi lượng ánh sáng lọt qua ống kính.

Khi ISO thay đổi thì độ nhạy của máy ảnh đối với ánh sáng sẽ tăng hoặc giảm, khẩu độ và tốc độ cũng thay đổi theo. Đôi khi vì muốn chụp với một khẩu độ và tốc độ nhất định nào đó mà phải thay đổi ISO. Trong trường hợp ánh sáng ít quá hoặc nhiều quá thì cũng không có một tốc độ màn trập nào phù hợp với khẩu độ mong muốn.

Có nhiều lý do rõ ràng để chọn một tốc độ màn trập, nhưng không có lý do rõ ràng để chọn khẩu độ. Điều này sẽ được phân tích trong bài dưới đây.

XỬ DỤNG KHẨU ĐỘ

Khẩu độ quyết định độ mở của ống kính cho ánh sáng lọt vào máy ảnh. Khi ánh sáng xuyên qua độ mở nhỏ hơn thì độ nét sâu (depth of field) gia tăng. Khi độ mở to hơn thì độ nét sâu cạn hơn. Độ mở to có mẫu số f/stop nhỏ hơn, ví dụ như f/2.8, f/4 và f/5.6, nhận nhiều ánh sáng hơn nên tốc độ màn trập tăng nhanh hơn.

Lợi điểm của giới nhiếp ảnh thể thao là độ nét sâu cạn khi họ chụp với tốc độ màn trập nhanh: xóa mờ được hậu cảnh rồi mắt gồm khán giả và những bảng hiệu. Ảnh chân dung, hoa và thú vật thường được chụp với độ mở ống kính to để làm rõ chủ đề và xóa mờ phần còn lại. Chủ đề sẽ nổi bật giữa tiền cảnh và hậu cảnh bị xóa mờ.

Mặt khác, độ mở ống kính nhỏ có mẫu số f/stop to, ví dụ như f/22 và f/16, cho ánh sáng lọt vào ít hơn khẩu độ f/2.8, f/4 hoặc f/5.6, và cần tốc độ màn trập chậm hơn. Ảnh chụp với khẩu độ nhỏ sẽ tự động có độ nét sâu cao hơn. F/16 và f/22 thường được dùng để chụp ảnh phong cảnh vì tất cả đều rõ nét, từ tiền cảnh, trung cảnh đến hậu cảnh. Với f/8 hoặc f/11, tiền cảnh sẽ không được sắc nét lắm nếu focus vào giữa bức ảnh; hoặc nếu focus vào một điểm nào đó ở một phần ba bên dưới của bức ảnh thì một phần ba bên trên ảnh cũng không được rõ nét lắm. Dùng f/16 và f/22 thì độ sắc nét sẽ toàn diện hơn.

Muốn chụp cận ảnh hoa với tất cả các cánh hoa rõ nét thì nên chụp với f/16 và f/22, nhưng với điều kiện có đủ ánh sáng và không có gió lay động làm ảnh bị mờ vì khẩu độ nhỏ cần tốc độ màn trập chậm hơn. Những điểm sáng trong một cảnh về đêm sẽ rõ nét hơn nếu ảnh được chụp với khẩu độ nhỏ.

Khi chọn một tốc độ mà lại có một khẩu độ không ưng ý thì bạn có thể đổi ISO. Người chụp phim thì phải thay phim, còn người dùng máy ảnh kỹ thuật số thì chỉ cần đổi ISO của máy ảnh. Chỉ số ISO càng cao thì càng cần ít ánh sáng. Thường thì bạn sẽ có khẩu độ vừa ý với ISO cao hơn hoặc thấp hơn.

Khi người chụp ảnh chọn Landscape, Sports, Portrait, Flower hoặc Close-Up thì máy ảnh sẽ tự động kết hợp một khẩu độ với một tốc độ tương ứng, hoặc một tốc độ với một khẩu độ

tương ứng. Khi người chụp ảnh chọn Sports thì máy ảnh sẽ tự động dùng tốc độ nhanh tương ứng với khẩu độ to. Landscape sẽ đóng khẩu độ nhỏ tương ứng với tốc độ chậm hơn. Portrait, Flower hoặc Close-Up cần độ nét sâu cạn với khẩu độ to và tốc độ tương ứng.

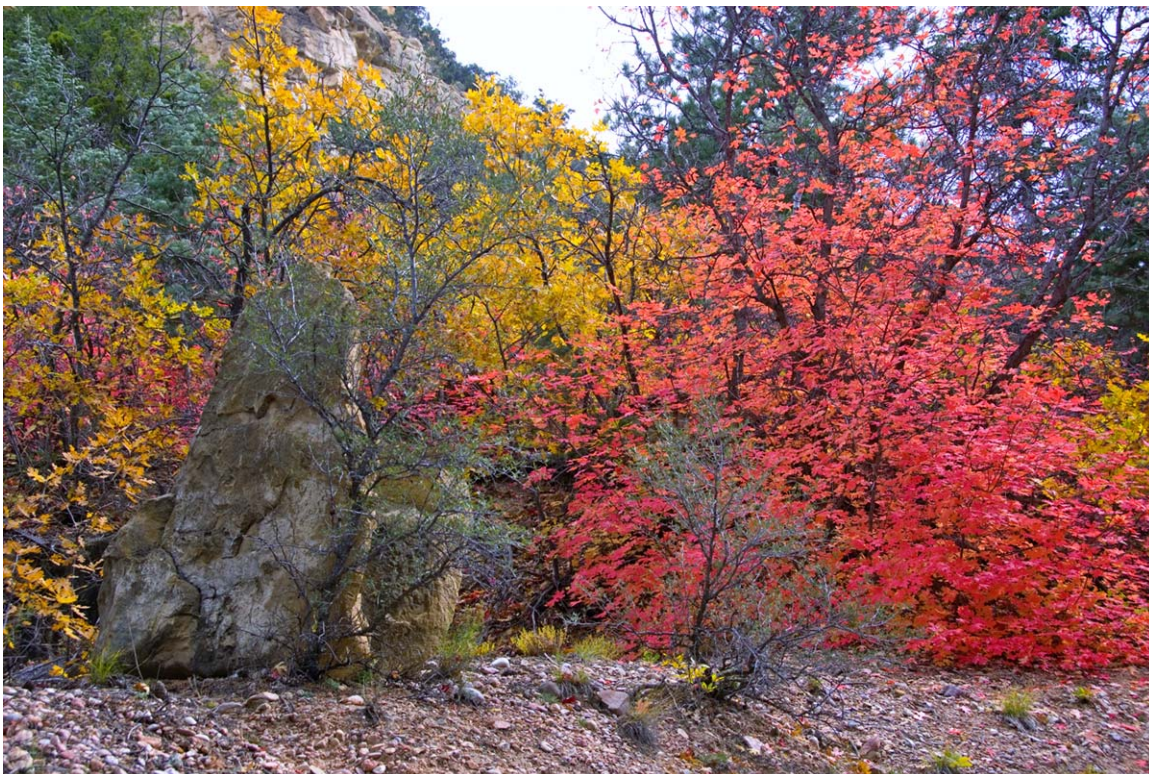

Photo by Moonie (Parowan, Utah 2007)